

Аспірант Кравченко Д.О.

Науковий керівник: проф., канд. арх. Скорик Л.П.

*Національна академія образотворчого мистецтва та архітектури
(НАОМА)*

ВПРОВАДЖЕННЯ ЗЕЛЕНИХ ЗОН НА ТЕРИТОРІЮ ПРОСТОРУ ДИТЯЧИХ ОНКОЛОГІЧНИХ ЦЕНТРІВ.

Анотація. В статті розглядаються вплив при лікарняних зелених територій, які допомагають покращити та пришвидшити процес одужання пацієнтів, що перебувають в дитячій онкологічній лікарні.

Ключові слова: *сад, ландшафт, лікарня, онкологічні центри.*

Актуальність. В нашій сучасності, дитяча онкологія є однією з найгостріших проблем, і з кожним роком це питання лише загострюється.

Перше місце серед дитячої смертності, за світовою статистикою, займає онкологія. За твердженням директора відділення дитячої онкології Національного інституту раку, при вчасній діагностиці та відповідному лікуванні можна врятувати 7 з 10 онкохворих дітей. Але в нашій країні, ця статистика є набагато гіршою – після діагностики та лікування виживає лише кожна третя, а то й друга дитина [1]. Тому особливого значення набуває створення найоптимальніших умов для лікування хворих на онкологію дітей.

Постановка проблеми. Дослідити вплив садів та парків прилеглих до території лікарні на ефективність лікування та оздоровлення дітей з онкологічними захворюваннями.

Аналіз останніх досліджень. На даний час в Україні майже не проводяться наукові дослідження, що стосуються формуванню онкологічних дитячих закладів та прилеглої території.

В основному, існуючі роботи стосуються лише спільних планувальних та будівельних аспектів лікарень і не стосуються саме онкологічних дитячих закладів, наприклад: «Центральні районні лікарні» А.Я. Боярського, «Проектування лікарень» під редакцією А.Р. Сафонова.

Безпосередньо, дослідження впливу архітектури та прилеглої зеленої території на процес одужання пацієнтів в онкологічних центрах не проводилися.

Виклад основного матеріалу. З кожним роком сади та парки набувають все більшого значення в урбанізованому світі, і в даний час фігурують в розробці більшості нових проектів лікарень (за даними Американського товариства ландшафтних архітекторів). Було проведено опитування 100 директорів та архітекторів, 82 відсотки погодилися, що «розробка дизайну відкритого простору має бути одним з найбільш важливих аспектів при проектуванні лікарень».

Чи дійсно парки та сади сприяють процесу одужання пацієнта? Стереоскопічне уявлення, яку роль відіграє правильно спланований ландшафт при лікарні і що він означає для хворої дитини можна подивитися в відео про перебування трирічного хлопчика Айдана Швальба у відділенні трансплантації при дитячій лікарні Бостона (Рисунок 1-6) досліджував хвилясті доріжки, зелений газон, гілки дерев та їх вузлуваті корені в саду «Prouty Garden» на території лікарні.

"Він любить бути в саду для годування птахів і білок", пише бабуся Айдана.

Сад, який так полюбився юному пацієнту, через його яскраву зелень, тінисті місця, де можна сховатися від сонця, а особливо наполовину приховані скульптури тварин, які зачаровують відвідувачів різного віку є «одним з найуспішніших садів при лікарнях в США» - говорить Клер Купер Маркус, заслужений професор в галузі ландшафтної архітектури в університеті Каліфорнії, Берклі.

Як показують дослідження вчених у всьому світі з кожним роком усе більше уваги приділяється навколишньому середовищу лікарень. Одне з них було проведене психологом Ульріхом Роджером та опубліковане в 1984 році в журналі «Science» [6]. Ульріх Роджер був одним з перших, хто став проводити медичні дослідження, під строгим експериментальним контролем щодо аналізу впливу прилеглої до лікувального закладу території на процес одужання пацієнтів.

Ульріх і його команда проаналізували медичні записи лікарів, щодо пацієнтів, які перебували в лікарні після хірургічного втручання з видаленням жовчного міхура в приміській лікарні Пенсильванії. Тож, пацієнтів, ліжка яких були розміщені біля вікон з видами на парк, в середньому, процес одужання проходив швидше, було менше післяопераційних ускладнень і використовувалося значно менше знеболюваних препаратів, ніж у пацієнтів, що мали вид з вікна на інші споруди.

Рисунок 1-6.

Естер Стернберг, лікар і нейроімунолог Національного інституту психічного здоров'я називає цю роботу Ульріха Роджера новаторською.

Негативний вплив міського шуму і галасу на стан пацієнтів лікарень загострює хронічні захворювання, порушує сон, підсилює стресові фактори, що глибоко позначається на здоров'ї.

"У 1984 році ми всі сприйняли цю статтю як само собою зрозуміле, що лікарні були гучними, мали запах медикаментів, дезорієнтуючи лабіринтну систему планування," говорить Штернберг, який є автором книги «Зцілення простором: наука про простір та благополуччя» [4]. «Але нам не приходило в голову, що такий стрес може негативно вплинути на процес одужання...».

Згідно з дослідженнями, що були проведені щодо здорових людей, які періодично по три – п'ять хвилин споглядали на дерева, квіти або водоймища, було доведено (завдяки вимірювали фізіологічних змін кров'яного тиску, напруження м'язів, роботи серця і електричної активності мозку), що це суттєво зменшує гнів, тривогу та біль.

У 1993 році Ульріх і його колеги з лікарні Університету Упсала в Швеції взяли на огляд 160 пацієнтів у відділенні серцевої хірургії та розділили на шість груп. Кожна з них мала свої умови: змодельовані «види з вікна»: великі фотографії природи (відкритий простір, насадження з дерев або темні лісові фото); абстрактні картини; біла панель; глуха стіна. Найефективнішими виявилися зображення з лісу.

Клер Купер Маркус, професор Emerita на факультетах ландшафтної архітектури та архітектури в Університеті Каліфорнії в Берклі, говорить: «Давайте з'ясуємо, проведений час при взаємодії з природою в правильно спроектованому саду не виліковує рак або сильно обгорілі ноги. Але є докази того, що це може знизити рівень болю і стресу та збільшити вашу імунну систему таким чином, що дозволить тілу пацієнта віднайти гармонію, яка допоможе вам прискорити процес одужання» [2].

Безпека і комфорт є необхідними в садах при закладах охорони здоров'я. Естетичний дизайн і належне обслуговування можуть впливати позитивною силою, з якою екстремальні кліматичні умови, негоди, чи шкідливі бактерії чи комахи. Ретельний аналіз сонячного дня допоможе оптимально організувати розбивку території з періодичною змінністю тіні та сонця, що необхідне для пацієнтів з онкологічними захворюваннями. Накриті місця для відпочинку, особливо біля входу до саду лікарні дозволять вийти на ганок чи терасу і просто насолодитися ландшафтом, коли погода не сприяє прогулянкам. Сади повинні бути спроектовані таким чином, що, навіть коли вони не є фізично доступними, то обов'язково повинні бути видними з вікон палат, або впроваджені у внутрішній простір лікарні, як зелені атріуми, для споглядання зміни сезонів.

Відповідно до теорії Роджера Ульріха (Garden Design (1999)) сади біля лікувальних закладів повинні забезпечити: 1). участь природи (рослини, тварини, вода, свіже повітря); 2). наявність інтимних просторів при потребі усамітнитися; 3). можливості для спілкування; 4). умови для руху та фізичних вправ. Здається очевидним, що природа має домінувати в кожному куточку прилікарняної території, але часто на це не звертають уваги, від чого страждає процес одужання [3].

Доступ до природи сприяє швидшому процесу одужання, зниження стресу, депресії, міопії, болю, втоми, агресивності, імпульсивності, поліпшенню імунної функції, міцності кісток, загоєнню ран, здатності до концентрації, емоційної стійкості, співпереживання, зростанню життєвої енергії, релаксації, піднесення настрою...

За теорією біофілії, людському індивідууму притаманна вроджена емоційна прив'язаність до інших живих організмів – цим значною мірою пояснюється позитивний вплив природи на фізичне та емоційне оздоровлення людини.

Ще давньогрецька натурфілософія сприймала людину як невід'ємну складову частину навколишнього світу. Гармонійне поєднання людини і природи лежало в основі уявлень про здоров'я. Порушення цієї гармонії вважалося основною складовою більшості хвороб. Тому лікар був зобов'язаний ретельно вивчати умови навколишнього середовища хворого, щоб збагатити їх природними компонентами.

Висновки: Всі ми знаємо, що доволі часто, під час хвороби людину супроводжує психологічні проблеми та поганий настрій, а особливо це помітно в дитячій онкології. Для покращення лікувального процесу необхідно звертати увагу не лише на естетичну складову архітектури, а й ландшафт біля лікарень. На основі існуючих досліджень виділяються рекомендації по облаштування зелених зон:

- першочерговим є доступність даних територій для пацієнтів, вони повинні розміщуватися безпосередньо на території лікувального закладу;
- відкриті зони повинні чергуватися з затишними місцями де пацієнт може усамітнитися та насолодитися оточуючою природою;
- важливим є утворення тіньових зон, де пацієнт не перебуває під прямими сонячними променями, що є необхідним для дітей з онкологічними захворюваннями;
- широкі, звивисті доріжки дають змогу пацієнтам з обмеженими можливостями, доволі легко добиратися до парку, для відпочинку на природі;
- скульптури в саду повинні бути реалістичними, бо, як доведено, абстрактні скульптури не заспокоюють людей, які хворіють.

Література.

1. В Україні від раку помирає кожна друга дитина з онкологічним діагнозом. [Електронний ресурс] // УНІАН, Вікно. – 2014. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.unian.ua/society/913378-v-ukrajini-vid-raku-pomirae-kojna-druga-ditina-z-onkologichnim-diagnozom.html>.

2. Franklin D. How Hospital Gardens Help Patients Heal [Електронний ресурс] / Deborah Franklin // Scientific American. – 2012. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.scientificamerican.com/article/nature-that-nurtures/>.

3. Sachs N. What is a Healing Garden [Електронний ресурс] / Naomi Sachs // Therapeutic Landscapes Network. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:http://www.healinglandscapes.org/blog/category/healing-garden/&gws_rd=cr&ei=EnreV4rYI4m1sQH1gJjoCA.

4. Sternberg E. HEALING SPACES: THE SCIENCE OF PLACE AND WELL-BEING / Esther M. Sternberg. – London: the belknap press of harvard university press Cambridge, 2009. – 22 с.

5. Kellert, SR, & Wilson, EO (1993). *Биофилия*. Вашингтон, округ Колумбия: Island Press.

6. ULRICH R. View through a window may influence recovery from surgery / ROGER S. ULRICH. // SCIENCE. – 27. – С. 420–421.

Аннотація.

В статті розглядаються вплив прибудинкових зелених територій, які сприяють покращенню і прискоренню процесу одужання пацієнтів, які перебувають в дитячій онкологічній лікарні.

Ключові слова: *сад, ландшафт, лікарня, онкологічні центри.*

Annotation.

The article discusses the impact of green territories near the hospitals, which contribute to improving and speeding up the healing process of patients who are in the children's cancer hospital.

Keywords: *garden, landscape, hospital, cancer centers.*